

ковая личность: проблемы коммуникативной деятельности. Волгоград: Перемена, 2001. – С.3 – 16. – Режим доступа до журн.: <http://rtsuslavist.tj/content/view/149/80/>.

17. Лингвокультурная специфика концепта “герой” в текстах лимериков [Электронный ресурс]. – Режим доступа до журн.: <http://revolution.allbest.ru/languages/d00062116.html>.

18. Яковлева Е. С. О понятии “культурная память” в применении к семантике слова // ВЯ. 1998, №3. – С. 43 – 73.

19. Уфимцева Н. В. Сопоставительное исследование языкового сознания славян// Методологические проблемы когнитивной лингвистики. – Воронеж, 2001. – С. 65 – 71.

20. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2009. – 1736 с.

21. Куньч З. Й. Універсальний словник української мови. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 848 с.

22. Осовська Г. В., Юркевич О. О., Завадський Й. С. Економічний словник. – К.: Кондор, 2007. – 358 с.

УДК 81'371'367.624

*Миرونенко О.В.
(Херсон, Україна)*

НАЦІОНАЛЬНО-ПРАГМАТИЧНІ КОНОТАЦІЇ ІМЕНУВАНЬ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

У статті проаналізовано особливості функціонування національно-прагматичних конотацій іменувань політичних діячів у сучасній українській публіцистиці.

Ключові слова: конотація, іменування політичних діячів, національно-прагматичний, публіцистика.

В статтє проанализированы особенности функционирования национально-прагматических коннотаций наименований политических деятелей в современной украинской публицистике.

Ключевые слова: коннотация, наименования политических деятелей, национально-прагматический, публицистика.

The author of the article analyzes the peculiarities of the national-pragmatic connotations functioning in accordance with the political figures's nominations in the modern Ukrainian publicism.

Key words: connotation, political figures nominations, national-pragmatic publicism.

Конотація як додатковий відтінок, що нашаровується на основне значення слова, характеризується взаємопов'язаністю образного, оцінного, емоційного та експресивного компонентів у структурі мовної одиниці, що вирізняється узуальною чи оказіональною потенційністю. Як універсальний феномен конотацію досліджували з лінгвістичного,

© *Миرونенко О.В., 2012*

психологічного, психолінгвістичного, стилістичного, семіотичного та екстралінгвального боків такі вчені як: Е. Азнаурова, Л. Блумфільд, В. Говердовський, С. Єрмоленко, В. Іващенко, С. Нешко, Л. Мацько, Г. Мінчак, В. Телія та інші.

Прогресивний вплив на лінгвістичну природу конотації й «екстра» домінантів, а саме: соціокультурних, національно-прагматичних, ідеологічних чинників, призводить до розширення семантичних меж слів чи утворення нових за змістом і за формою лексем.

Так, О. Сапожникова зазначає, що наявність у структурі конотації екстралінгвальних репрезентантів виявляється в її «асоціативній сутності, у здатності мовних факторів викликати уявлення про відповідну соціальну сферу, умовах функціонування мови, рольових відношеннях між комунікантами» [1: 70].

Досліджуючи специфіку соціокультурної конотації, М. Тульнова наголошує на сукупності національно-культурних асоціацій, які властиві національно-свідомому індивіду і «відрізняються від асоціативних називань в інших мовах» [2: 73].

Т. Воронцова стверджує, що «конотація залежить від культурно-історичних та етнографічних факторів» [3: 54], оскільки конотативний компонент значення є «національно специфічним, бо несе в собі культурні асоціації, пов'язані з денотатом у кожній конкретній національній культурі»[3: 41].

Відомо, що мова є не тільки культурним мірилом національних світоглядів, а й політично-сконцентрованим полем відображення соціальних змін суспільства. Г. Мінчак стверджує, що «залучення до лінгвістичного аналізу соціальних вимірів – дає змогу глибше проникнути в саму природу мови, повніше виявити умови її функціонування та динаміку розвитку, представити в новому світлі онтологічну картину мови як суспільного явища» [4: 15-16].

Створення національно-культурної конотації, безперечно, пов'язане з особливістю мислення суб'єктів та соціально-культурними чинниками, які впливають на розвиток мислення соціуму, який на рівні асоціацій відтворює фрагменти картини світу.

Шляхом асоціацій конотації як вторинні номінації набувають у процесі комунікації прагматичного ефекту, що репрезентується на національно-культурному тлі.

Досить часто на сторінках сучасної української публіцистики репрезентуються вторинні номінації *екс-прем'єр-міністра України Тимошенко Ю.В.*, у яких важливу роль відіграє не тільки образний потенціал, що допомагає виокремити національні уявлення про особу, а й компонентна структурність. Контекстна ситуація дає змогу виявити ступінь оцінного чинника, який відіграє важливу роль у найменуванні суб'єкта. Наприклад, лексеми *Леді Ю, державний муж, газова принцеса* мають виразне позитивне забарвлення, оскільки у сполученнях слів стрижневі іменники (*леді, муж, принцеса*) мають високий ступінь етнокультурної оцінки: *Питання, винесене в заголовок, третій день розпалює пристрасті у вітчизняному політикумі й міжнародних колах. Позавчора, дізнавшись про заяву своєї лідерки щодо її побиття конвоїрами, фракція БЮТ заблокувала президію Верховної Ради, яку не збирається звільняти оди, доки про те, що трапилося у Качанівській колонії Харкова, не прозвітує Генпрокурор, керівник «фашистської» пенітенціарної служби, а нардепи із медичною освітою не пустять для огляду Леді Ю. Учора Рада так і не запрацювала* [http://www.umoloda.kiev.ua/number/2067/180/73673/]. У довідці вказується, що *Леді Ю* «проходить як обвинувачена у справі про організацію давання хабара п'яти офіцерам Центрального управління матеріальних ресурсів Мінобо-

рони РФ». До того ж упродовж кількох років Тимошенко перебувала в активній розробці російських правоохоронних органів [<http://www.umoloda.kiev.ua/number/2029/176/72281/>]. Очільник Кабміну, у ці дні патріот України і **«державний муж»** Юлія Тимошенко відреагувала на такі закиди шкідливих опозиціонерів із донецькою пропискою прогнозовано — і, сьогодні це смішно читати, назвала колег із чужого табору... популістами [<http://www.umoloda.kiev.ua/number/1993/159/70985/>]. Отже, загалом **«газова принципа»** отримала контракт на 750 млн. доларів. Натомість, як випливає із постанови про притягнення Ю. Тимошенко у статусі обвинувачуваної, із самого початку контракт передбачав значно менші витрати з російського бюджету [<http://umoloda.kiev.ua/number/1553/200/54693/>].

Інколи экс-прем'єр-міністра України Тимошенко Ю.В. ототожнюють з національною героїнею Франції - Жанною д'Арк, яку католицька церква вважає святою, тому у контекстних ситуаціях дана власна назва є переплетенням «народної етимології» та метафоричного переосмислення й набуває позитивної конотації, наприклад: *Єдина персона з Комітету національного порятунку, яка з досить високим ступенем відвертості дала свою оцінку «неревольюційній революції», є Юлія Тимошенко. «Це був тільки перший етап нашої перемоги», — підсумувала помаранчева жінка з іміджем Жанни д'Арк. «Головне, для чого я прийшла сюди, — закликати всіх: не розслабляйтеся! Боротьба триває», — палко говорила Юлія Тимошенко на суботній прес-конференції* [<http://www.umoloda.kiev.ua/number/328/115/11889/>].

У назві статті *«Перша леді революції Юлія Тимошенко про свою конституційну реформу, ринок депутатів у ВР і про Гітлера, якому не пощастило стати Кучмою»* [<http://www.umoloda.kiev.ua/number/328/115/11889/>] Тимошенко Ю.В. іменується як *«перша леді революції»*, де лексема *леді* разом з пояснювальним порядковим числівником *перша* та іменником *революції* набуває у контекстній ситуації градації.

З урахуванням того, що Луценко Ю.В. обіймав посаду міністра внутрішніх справ України, його часто порівнюють з всемогутнім роботом-людиною — термінатором, тому у контексті цей іменник набуває позитивного конотативного заряду, наприклад: *Дива не сталося: влада не скористалася можливістю засудити Луценка умовно й випустити його на волю вже сьогодні. А те, що такий варіант пророблявся до останнього, не викликає сумнівів. Навіть зачитуючи результивну частину, молода суддя Царевич занулася на оголошенні терміну «колючки» для Луценка. Про те, що «термінатора» засуджено до чотирьох років позбавлення волі, присутні дізнаються лише через десять хвилин — судді, небачене діло (!) — весь цей час радитимуться щодо строку...* [<http://www.umoloda.kiev.ua/number/2036/180/72524/>].

Іноді Луценко Ю.В. порівнюють з казковим персонажем — Колобок, який характеризується безкінечними «подорожуваннями» та тим, що він нікого і нічого не боїться, але у контекстній ситуації конотативний іменник *«колобок»* взято у лапки, тому лексемі властивий різкий перепад семантичної оцінки: з позитивної в негативну, наприклад: *Політичний «колобок» Юрій Луценко, який днями заявив про крапку у стосунках із Президентом, відкрито висловив раніше приховану симпатію до кандидатури Юлії Тимошенко на посаду Президента. Для цього, міністру внутрішніх справ довелося узяти відпустку на кілька днів — п'ятницю і понеділок. І якщо учора привід був офіційний — з'їзд партії Луценка «Уперед, Україно!», то післязавтра міністр хоче відсвяткувати*

своє 45-річчя в неофіційній обстановці. Тож дивною є образа міністра, мовляв, його не запросили на засідання РНБО в п'ятницю, де планували розглянути питання відставки Луценка з посади глави МВС. Навіщо ж було у відпустку йти? Тим більше що кілька днів тому Юрій Віталійович зарікався, що на Банкову більше ні ногою! [http://www.umoloda.kiev.ua/number/1554/180/54737/].

Голову політичної партії «Фронт змін» Яценюка А.П. називають *Сеню-Кроликом*, через асоціації з гризуном, що має дуже великі передні зуби. У контексті політика названо саркастично - *Сеню-Кроликом*, тому експресивно виражена лексема набуває негативної конотації, наприклад: «Захисники чернівчан від Яценюка» — свого земляка — обвинувачують колишнього Голову ВР у різноманітних гріхах, у крадіжках землі й заводів, домальовують йому вуха на фотографіях тощо. На Театральній площі кілька днів тримали клітку з живим кролем, який уособлював *Сеню-Кролика* (прізвисько Яценюка), зібрали підписи «проти Яценюка» і передали їх у міськраду [http://www.umoloda.kiev.ua/number/1982/180/70574/].

Досить зневажливо, іронічно називають экс-мера м. Києва *Черновецького Л.М.* - «космонавтом», через те що він постійно ніби знаходиться у міжпланетному просторі; у контекстній ситуації конотативний іменник «космонавт» взято у лапки, це показник того, що лексемі властива різка зміна семантичної оцінки: з позитивної в негативну: *Про амбіції Бондарчука свідчать, зокрема, білборди, які з'явилися в столиці під час новорічно-різдвяних свят. На рекламних щитах поряд з обличчям політика міститься гасло: «З Новим роком! З новим мером!». На плакаті також знайшлося місце для кпинів над головою КМДА Олександром Поповим: ставленник Партії регіонів зображений верхи на ялинці-конусі з майдану, котра летить у космос... Це, очевидно, натяк на те, що Попов із того ж тіста, що й «космонавт» Черновецький* [http://www.umoloda.kiev.ua/number/2012/180/71648/].

Віце-прем'єр-міністра України, міністра соціальної політики України, лідера партії «Сильна Україна» - *Тігіпка С.Л.* називають «вічно перспективним» та «сильним кандидатом» через те, синтаксично забарвлені одиниці, що містять у своєму складі позитивно виражені конотативні лексеми «перспективний» та «сильний» й створюють образ політичного діяча, наприклад: *Штаб Сергія Тігіпка заявив про те, що під час виборчої кампанії відбуваються маніпуляції з соціологічними даними, а рейтинг «вічно перспективного» кандидата занижують. На горіхи перепало компанії «ТНС — Україна», яка спеціалізується на проведенні соціопитувань. «Рейтинг, оприлюднений цією компанією як рейтинг Тігіпка, був свідомо занижений», — підкреслила вчора на прес-конференції довірена особа кандидата Олександра Павленка* [http://www.umoloda.kiev.ua/number/1551/180/54636/]. *Суперечка між штабом Тігіпка і соціологічною конторою триває не перший день. Команда «сильного кандидата» звернулася до «ТНС — Україна» із замовленням провести соціологічне опитування. Коли дослідники попрацювали над громадською думкою, штаб экс-банкіра звернувся до Подільського райсуду зі скаргою. Підстава — невдоволення технологією, яку застосували дослідники при проведенні опитування: грубо кажучи, штаб звинуватив соціологів у «халтурі»* [http://www.umoloda.kiev.ua/number/1551/180/54636/].

Екс-віце-прем'єр-міністра України, заступника голови партії «Батьківщина» - *Турчинова О.В.* називають «сірим кардиналом» БЮТ, оскільки так іменують впливових людей,

які діють негласно і зазвичай не займають формальних посад з такими повноваженнями, наприклад: *Свій прогноз був у заступника голови партії «Батьківщина» Олександра Турчинова, яким він поділився з активістами на вулиці. «Ми все ж таки сподіваємося, що йому дадуть умовний термін із випробуванням, — сказав «сірий кардинал» БЮТ. — Влада може випустити Луценка на волю з випробуванням, щоб покращити свій імідж в очах Заходу й надалі тримати за тратами Юлю»* [<http://www.umoloda.kiev.ua/number/2036/180/72524/>].

Екс-спікера Верховної Ради України, екс-керівника «Соціалістичної партії України» - *Мороза О.О.* іменують по-різному: *Сан Санич*, «*батько політреформи*», «*моральний арбітр*» і всі вони мають позитивнооцінений конотативний заряд, оскільки формою *Сан Санич*, а не *Олександр Олександрович* звертаються до людини простої та близької, а у вторинних номінаціях «*батько політреформи*», «*моральний арбітр*» є теж слова, що асоціюються з шанобливістю, досконалістю – *батько*, *моральний*, наприклад: *Окрім Тимошенко й Порошенка, серед кандидатур «першого ешелону» на посаду Прем'єра називаються Кінах та Мороз. У кожного є свої переваги й недоліки. Останні двоє приєдналися до В.Ю. найізніше. При цьому Олександр Мороз — партійний лідер, явно веде власну гру, повсюдно наголошує, що його Соцпартія не є членом коаліції «Сила народу» й просто підтримала персонально Ющенка (додамо — як «найменше з лих», адже до того Сан Санич балотувався в президенти сам і оточення переконувало його в можливості перемоги). Мороз — не економіст, він вважається найменшим професіоналом серед «прем'єрської» четвірки. А це, зазначимо, справою свого життя Олександр Олександрович останнім часом називав конституційну реформу, яка наразі нібито успішно просунута. Тож, обійнявши посаду глави уряду, «*батько політреформи*» має певну нагоду з 1 вересня чи 1 січня отримати найбільші в державі повноваження. Це що ж, вийде так, що сивочолий Мороз, «*моральний арбітр*» нашої політики, виборюючи політреформу, здобув для себе частину тих основних важелів, які всі дружно вибивали з рук «Кучми-1», «Кучми-2» та всіх можливих наступних «кучм»? Так подумає дехто, і буде по-своєму правий.* [<http://www.umoloda.kiev.ua/number/342/115/12364/>].

Отже, національно-прагматичні конотації іменувань політичних діячів у сучасній українській публіцистиці пов'язані із асоціаціями, що виникають на основі культурних, естетичних, історичних, суспільних та емпіричних чинників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сапожникова О.С. К семантической систематизации коннотативных значений / О.С. Сапожникова // Филологические науки. - 2003. - № 2. - С.70-78.
2. Тульнова М.А. Структура социокультурной коннотации слова в учебном словаре (на материале британских учебных одноязычных словарей): дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / МГУ / Тульнова Маргарита Афанасьевна. – М., 1996. - 160с.
3. Воронцова Т.Ю. Специфика коннотативного макрокомпонента семантики идиом современного английского языка: дисс. ... канд. филол. наук: 10. 02. 04 / Нижегород. гос. линг. ун-т / Воронцова Татьяна Юрьевна. - Н. Новгород, 2000. - 216с.
4. Мінчак Г.Б. Конотативна семантика сучасних ідеологічно забарвлених номінативних одиниць (на матеріалі української преси 90-х років ХХ століття): автореф. дис. ...

канд. філол. наук: 10.02.01 / Київс. націон. лінгв. ун-т / Мінчак Галина Богданівна. - К., 2003. - 21с.

5. Говердовский В.И. Теоретический и практический аспекты лексической коннотации (морфологический подход): дисс. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / МГУ / Говердовский Владислав Иванович. - М., – 1990. - 364с.

6. Мацько Л.І. Стилїстика української мови / Л.І. Мацько, О.М. Мацько, О.М. Сидоренко. - К.: Вища школа, 2003. - 262с.

УДК 80.81'1.93.811

*Пуленко І.А., Сазикіна Т.П.
(Одеса, Україна)*

КРИТЕРІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ КАТЕГОРІЙ ЕКСПРЕСИВНОСТІ ТА ЕМОЦІЙНОСТІ В ПУБЛІЦИСТИЧНИХ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТАХ

У статті досліджуються характерні ознаки визначення та розмежування категорій експресивності та емоційності в публіцистичних англомовних текстах. Визначено, що для категорії експресивності релевантними ознаками є наявність адресата, ступінь впливу, інтенсивність та прояв у мові. Супутні ознаки – це емоційний стан адресанта, оцінка, образність висловлювання. Для категорії емоційності релевантним є психоемоційний стан адресанта. Образність висловлювання та наявність адресата не є суттєвими.

Ключові слова: акт комунікації, категорія, прагматика, експресивність, емоційність, публіцистичний текст.

Стаття посвячена дослідженню характерних ознак, що визначають і розмежовують категорії експресивності та емоційності в публіцистичних англомовних текстах. Автори визначили, що релевантними ознаками для категорії експресивності є наявність адресата, ступінь впливу, інтенсивність та прояв у мові. Супутні ознаки – це емоційний стан адресанта, оцінка, образність висловлювання. Для категорії емоційності релевантним є психоемоційний стан адресанта. Образність висловлювання та наявність адресата не є суттєвими.

Ключевые слова: акт коммуникации, категория, прагматика, экспрессивность, эмоциональность, публицистический текст.

The article deals with the analysis of the essential characteristics, which define and separate the categories of expressiveness and emotiveness in public political texts. The authors have defined the relevant features for the category of expressiveness, i.e. the presence of the addressee, influence degree, intensiveness and language realization. Secondary features are the emotional state of the addresser, evaluation, the form of expression. The psycho emotional

© Пуленко І.А., Сазикіна Т.П., 2012